

Van: drs. J.C.Lepeltak

Aan: de Medezeggenschapsraad van de o.b.s. Ten Darperschoele (TDS) in Wapse

Betreft: Advies naar aanleiding van fusievoornemens geuit door de Stichting Talent Westerveld (STW)

Vs 23-05-16

Fusie-advies o.b.s. Ten Darperschoele in Wapse

1. Inleiding

Het is verstandig dat het bestuur van de Stichting Talent Westerveld (STW) anticipeert op de effecten van krimp voor het basisonderwijs in de regio.

Op 24 februari 2016 is tijdens een ouderinformatieavond van ouders, MR en de directeur-bestuurder de indruk ontstaan dat er vergaande plannen zouden zijn om de Ten

Darperschoele (TDS) in de nabije toekomst te fuseren met een andere school van de STW.

Dit zou sluiting betekenen van de school in Wapse. Artikelen in o.a. de Meppeler Courant hebben tot de nodige onrust onder ouders en andere inwoners uit Wapse geleid. Men vreesde dat de enige school in Wapse op termijn zijn deuren zou moeten sluiten. Daarmee zou een einde komen aan het bestaan van deze meer dan tweehonderdjarige school.

In een schrijven van de directeur/bestuurder, gedateerd 10 maart 2016, wees deze erop dat er door perspublicaties sprake was van gerezen misverstanden.

Op 20 april 2016 zijn tijdens een informatieavond voor ouders en andere betrokkenen een aantal aspecten van mogelijke sluiting door de MR en mij besproken.

In dit advies zal ik nader ingaan op de opmerkingen van de directeur-bestuurder genoemd in de brief van 10 maart 2016 en de argumenten zoals men die ook kan vinden in zijn presentatie voor de ouders van de directeur/bestuurder tijdens de informatieavond op 24 februari 2016. Ook roept de brief van 10 maart 2016 enige vragen op aan het adres van de

bestuurder. Deze komen eveneens in dit advies aan de orde.

In gesprekken met een groep ouders en MR is door mij als uitgangspunt gesteld dat alle betrokkenen, ouders, bestuur en overige bewoners, een gezamenlijk doel hebben namelijk: het garanderen van kwalitatief goed basisonderwijs voor de kinderen.

Dus niet tegen elkaar maar met elkaar naar oplossingen zoeken.

2. De stand van zaken

De obs Ten Darperschoele kende per 01-10-2015 2015-2016 54 leerlingen verdeeld over 3 groepen. De school is in 2012 ingrijpend verbouwd.

Al sinds een aantal jaren wordt de school door de onderwijsinspectie als voldoende gekwalificeerd en valt zij derhalve onder het reguliere vierjaarlijkse basistoezicht. De inspectie concludeert dat de kwaliteit van het onderwijs op de Ten Darperschoele op de onderzochte onderdelen grotendeels op orde is. Uit het onderzoek is gebleken dat de school op die gebieden nauwelijks tekortkomingen kent. Om die reden wordt het reeds aan de school toegekende basisarrangement gehandhaafd

.¹ Dit staat volgens leraar de Boer momenteel onder druk gezien de laatste resultaten van Route acht. (4 punten onder de minimumnorm van Inspectie en de verwachtingen voor groep 7 schooljaar 2016-2017)

Ook de uitstroom van leerlingen is een bewijs voor kwaliteit. Van de zes uitstromende leerlingen gingen er eind schooljaar 2014-2015 één naar de theoretische leerweg en havo, drie naar de havo en twee naar het vwo.

De financiële situatie van de Stichting Talent Westerveld blijkt met een buffer van 37% eind 2016 volgens de jaarrekening nog ruim boven de norm van 5,61 % (ca. € 429.000) te zijn.² Nadat een aantal nog niet opgenomen kostenposten zijn gekwantificeerd komt de inspectie op een buffer van ca. 26% van de totale baten, wat nog ruim boven de norm is.

Ook in het rapport van de Inspectie inzake de financiële buffer komt de nieuwbouw van obs Dwingeloo aan de orde. Men leest dat er nog een vast te stellen bedrag aan de gemeente zal moeten worden afgedragen. De vraag rijst of er sprake is van afspraken en commitment

¹ Bron website Onderwijsinspectie

² Onderwijsinspectie: Onderzoek omvang financiële buffer Stichting Talent Westerveld te Dwingeloo. Februari 2015

van de Stichting Talent richting gemeentebestuur bij de totstandkoming van de obs Dwingeloo. Kan er nog met de MR en ouders naar een alternatieve oplossing worden gekeken? Of is de sluiting van de TDS al aan de gemeente toegezegd? In het haalbaarheidsonderzoek voor De nieuwe brede school wordt uitgegaan van 391 leerlingen.³ Tellen we voor 2018 het aantal leerlingen van de obs Stork en cbs De Fontein (de twee beoogde gebruikers van de nieuwe bredeschool) bij elkaar dan komen we op een totaal van 318 leerlingen. Een tekort van ruim 70 leerlingen. Met de bouw van de school is in juni 2015 begonnen.

Samenvattend:

- Financieel en qua opheffingsnorm zijn er geen directe redenen om te school te fuseren c.q. te sluiten. De norm ligt voor de TDS op 23 en er zijn nog 54 leerlingen. Aan het strategisch beleidsplan van de Stichting Talent Westerveld kan men argumenten ontlelen met betrekking tot opheffing van TDS. Bij instemming van de centrale medezeggenschapsraad met het strategisch beleidsplan is ook instemming van de lokale MR noodzakelijk is zo blijkt volgens onderwijsjurist Mr. Berkhout uit de jurisprudentie.
- De kwaliteit van de TDS voldoet momenteel, men staat onder regulier basistoezicht.
- De zorgbreedte en onderwijs op maat (voor de heel goede leerlingen en de wat zwakkere leerlingen die wat extra aandacht nodig hebben) is een punt van aandacht. Adaptief onderwijs, differentiëren en werken met heterogene groepen is echter niet alleen voor kleine scholen een aandachtspunt. Zo blijkt ook uit de Staat van het Onderwijs 2014-2015⁴. In het algemeen is differentiëren een zorgpunt van de inspectie. De afgelopen jaren benadrukt de inspectie dat de kwaliteit van differentiatie vaardigheden van leraren achterblijven. Nog te veel leraren zijn onvoldoende in staat om per leerling de juiste lesstof aan te bieden.
- Volgens de prognoses van de Stichting Talent en het haalbaarheidsonderzoek zouden er in 2018 c. 70 leerlingen te weinig zijn voor de nieuwe brede o.b.s. in Westerveld.

³ zie Haalbaarheidsonderzoek Brede school Dwingeloo i.o.v. gemeente Dwingeloo, 2012

⁴ Zie Onderwijsinspectie. *De staat van het onderwijs 2014-2015, april 2016*, p. 45

- Volgens de Handreiking aan de MR van het Expertise Onderwijsgeschillen⁵ voor het voorstellen van alternatieven bij fusie of sluiting van een school kan de MR vragen om een fusie-effectrapportage (FER). De MR, de personeels- of de oudergeleding kan een of meer alternatieven voorleggen aan het bevoegd gezag op grond van het initiatiefrecht. De MR, of de personeels- of de oudergeleding voeren tenminste één keer overleg over het voorstel. *De MR kan het bevoegd gezag verzoeken om faciliteiten ter beschikking te stellen voor het onderzoek en het opstellen van een plan. In dit verband kan gedacht worden aan een budget voor het raadplegen van deskundige en faciliteiten voor het eventueel (opnieuw) raadplegen of informeren van de achterban.*

3. Argumenten van de Stichting Talent Westerveld (STW) tot fusie/sluiting

Kwaliteit.

Terecht stelt de STW in een presentatie aan de ouders van TDS in februari 2016 dat een kleine school niet per definitie slecht is maar wel kwetsbaarder in vergelijking met grotere scholen. Uit o.a. het metaonderzoek van Luyten⁶ naar de relatie schoolgrootte en kwaliteit, blijkt dit niet. Zij zien bij kleine scholen geen relatie wat betreft cognitieve ontwikkeling en grootte, niet ten voordele maar ook niet ten nadele. Wel stellen zij voorzichtig dat het pedagogisch klimaat vaak gunstiger uitpakt. In het algemeen kan men stellen dat men bij kleine scholen het volgende ziet:

- Een groter gevoel van gemeenschap in kleinere scholen onder leerlingen en docenten.
- Een groter gevoel van identificatie met de school.
- Sterkere persoonlijke relaties.
- Leraren kennen hun leerlingen goed

⁵ <https://onderwijsgeschillen.nl/actueel/handreiking-aan-de-mr-voor-het-voorstellen-van-alternatieven-voor-fusie-sluiting-van-een>

⁶ Hans Luyten (Ed.) *School size effects revisited* A qualitative and quantitative review of the research evidence in primary and secondary education*. Den Haag, 2013.

- Lager ziekteverzuim in vergelijking met grotere basisscholen (> 100 leerlingen)

Er zou sprake zijn van ongezonde werkdruk stelt STW. Inderdaad moeten meer taken door relatief minder personen worden uitgevoerd. Maar is de werkdruk ongezond? Uit het rapport van het Onderzoeksbureau COAP blijkt dat niet uit de cijfers voor ziekteverzuim.⁷ Al kan dit per school verschillen. Als er plots enkele ziektegevallen zijn kan dit zorgelijk zijn voor een kleine school want de ziektegevallen zijn doorgaans vanwege de ernst van de ziekte vaak van langer duur.

Op het belang van de kleine school voor een gemeenschap wordt hier niet ingegaan. Het is de gemeenschap zelf die het belang ervaart. Dat de school een wezenlijke plaats inneemt in Wapse bleek uit de individuele gesprekken met ouders.

4. Scenario's, uitdagingen en mogelijkheden

Voor de toekomst worden drie scenario's onderscheiden. (1) Gewoon doorgaan. De vraag is of dit een haalbare optie is. Het uitgangspunt is om samen met het bestuur een voor alle betrokkenen aanvaardbaar scenario te vinden. Voorwaarde daarbij is wel dat de directie en het bestuur cq. de raad van toezicht van de STW snel duidelijk moeten maken of men daaraan willen meewerken alvorens een voorgenomen fusiebesluit aan de MR voor te leggen. De opmerkingen in het strategisch beleidsplan 2015- 2020 van de STW zijn bemoedigend. We lezen onder de kop: **Niet apart maar samen:**

De scholen van Stichting Talent Westerveld staan open voor alle leerlingen, die passen binnen ons zorgprofiel. Wij hebben respect voor elkaar en luisteren naar elkaar.

Onze medewerkers zijn betrokken, geïnteresseerd en tonen empathie. Wij staan open voor vragen en wensen van leerlingen, ouders en samenwerkingspartners en creëren een veilige leeromgeving voor leerlingen en medewerkers.

Medewerkers worden actief betrokken bij besluitvormingsprocessen. Zij werken nauw samen, wisselen kennis en ervaringen uit en benutten elkaars sterke punten.

• ⁷ CAOP-rapport *Stijgend ziekteverzuim in het primair onderwijs. Onderzoek naar oorzaken en maatregelen*. Den Haag 2012.

Onze scholen werken ook nauw samen met ouders vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van hun kind. Ouders voelen zich betrokken en wij nodigen hen uit hun inbreng te leveren en mee te denken.

Kijk niet louter naar de leerlingenaantallen. Zie het als een kans tot innovatie. Dat merken zowel de Onderwijsinspectie⁸ op, als ook onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen⁹. Het getalscriterium van 40 leerlingen dat genoemd wordt door de bestuurder van STW in het Dagblad van het Noorden van het Noorden van 21 april 2016 is arbitrair. De inspectie meent overigens dat er geen direct causaal verband is gevonden tussen schoolgrootte en kwaliteit (p.4). Ook stelt ze: *“Zeker wanneer het aantal leerlingen zo hard terugloopt dat organisatorische en onderwijskundige keuzes gemaakt moeten worden, kan de school dit ook als mogelijkheid aangrijpen voor onderwijsvernieuwing. Sommige kleinere scholen doen dit (...) en kiezen bijvoorbeeld voor een concept waarbij combinatiegroepen niet als probleem gezien worden, maar als mogelijkheid om te innoveren”¹⁰.*

Voor de TDS kan men de volgende scenario's onderscheiden:

- A. Delen en de inzet van SMART ICT. TDS kan onderwijs gaan 'delen' met enkele andere kleine scholen. Iets wat ten dele ook al gebeurt. Er wordt een (onderwijskundig) groeiplan gemaakt voor een periode van twee á drie jaar de implementatie dat aansluit bij de huidige situatie. De TDS gaat verder met innoveren daarbij gebruikmakend van de reeds aanwezige uitstekende voorzieningen. De TDS kan daardoor open blijven. De zogenaamde SMART-inzet ICT biedt oplossingen voor de zorgbreedte en het werken met heterogene groepen bijvoorbeeld door de inzet van programma's als Snappet of Bookwidgets. Interne begeleiders (de zgn. IB'ers) voor bijv. leerlingen met leesproblemen en externe docenten voor bijv.

⁸ Zie Rapport onderwijsinspectie. *Krimpbestendige Onderwijskwaliteit. Regio-onderzoek in Zuid-Nederland*. Utrecht 2012. P.4 e.v.

⁹ M.I.Deunk en S.Doolaard. *Onderwijs op kleine scholen. Een systematische review naar de effecten van kleine scholen op leerlingen, leerkrachten, de school en de lokale omgeving*. Groningen, 2014. P.7

¹⁰ Zie *De staat van het onderwijs. Onderwijsverslag Inspectie 2013-2014* p.80

coding/programmeren worden gedeeld. Ze geven wisselend les vanuit een van de locaties en worden online synchroon of asynchroon gevolgd op andere locaties. Expertise van ouders wordt betrokken (Astron). Inzet ouders die ondersteunen als digitale voorleesmoeders/vaders is een mogelijkheid voor (eenvoudige) IT-taken, waarbij leerkrachten minder worden belast.

Door toepassing van flip-the-classroom wordt instructie gedeeld. Een leraar die bijvoorbeeld goed is in de didactiek van aanvankelijk lezen of rekenen deelt haar soms (klassikale) lessen door middel van video (flip-the-classroom) met andere groepen.

B. Er wordt gefuseerd, maar de locatie Wapse bestaan voor bijvoorbeeld groep (6)-7-8. Onderbouw gaat naar andere locatie, bovenbouw blijft in TDS. Enkele middengroepen worden gedeeld of andersom. Dit kan mede op basis van een nieuw onderwijsplan dat overeenkomsten vertoont met A. Gekeken kan worden naar een multifunctioneel gebruik van het gebouw om de exploitatiekosten te drukken.

C. Fuseren: school in Wapse sluit. Na 200 jaar einde van het onderwijs in Wapse.

Gebruik de ruime financiële buffer van de St. Talent voor het mede inzetten op initiële kosten en verdere professionalisering. De TDS kan een innovatieve voorbeeldschool worden in Drenthe. Dit past in de innovatieambities van de provincie. Er is een aantal innovatiefondsen beschikbaar bekend bij de provincie.

Maak plannen en zoek (kennis)partners (Astron?). Deze zijn vaak in het kader van hun CSR-programma (Corporate Social Responsibility oftewel maatschappelijk verantwoord ondernemen) bereid het onderwijs te helpen. Zoek samenwerking met een lerarenopleiding zoals die van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden of Stenden voor ondersteuning bij de implementatie en arbeidservaringsleren (studenten). De studenten van nu zijn de docenten van morgen.

Durf als school en bestuur gezamenlijk oplossingen te vinden. In plaats van kinderen te verplaatsen kan men onderwijs verplaatsen.

5. Stappenplannen

Hierbij een mogelijke planning voor de MR voor de periode tot 1/7/2016. Hierna kan, liefst in samenwerking met de STW een SMART-projectplan nader worden.

Zo nodig kan dit advies nog met de MR worden besproken. Het gaat om de volgende stappen:

- Overleg met de bestuurder in eerste instantie over bereidheid tot samenwerking
- De MR moet de voorkeur uitspreken voor een of meer scenario's
- De MR kan ook een verzoek indienen om een alternatief te ontwikkelen, daarbij dient juridische, financiële en onderwijskundige kennis door het bevoegd gezag budgettair te worden gefaciliteerd
- Voor 1/7/'16 moet duidelijk zijn waar bestuur voor kiest. Idealiter leidt e.e.a. tot een gezamenlijk voorstel. Hoe langer de dreiging voor sluiting blijft bestaan des te groter is de invloed op de inschrijving van nieuwe leerlingen.

Op basis van het gekozen scenario kan een alternatief, een haalbaarheidsonderzoek en een stappenplan worden ontwikkeld. Hierin zal met name aandacht worden besteed aan:

- het onderwijsmodel. Hierbij moet gedacht worden aan een (groei)model dat in beginsel zoveel mogelijk aansluit bij de al bestaande manier van werken op TDS.
- de scholing/professionalisering. Deze moet op de manier van werken zijn afgestemd en meegroeien
- Technische aspecten
- financiële consequenties. Deze worden in kaart gebracht, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de initiële kosten en de exploitatiekosten. Hiervoor kan de MR ook externe expertise inschakelen.

Van het recht van de MR om met alternatieven te komen, al dan niet samen met de stichting ontwikkeld zou gebruikt gemaakt dienen te worden. Ook de mogelijkheid van een verzoek over een fusie-Effect Rapportage dien te worden overwogen. Hierbij kan juridische advies worden ingewonnen. Dat kan uiteindelijk leiden tot een gang naar de Landelijke Commissie Geschillen Medezeggenschap Scholen (LCGMS) in Utrecht. Iets wat nooit ten goede komt aan de onderlinge verhoudingen.

Er resten nog enkele vragen en opmerkingen naar aanleiding van de brief van STW.

Citaat uit de ouderbrief van STW 10 maart 2016: *Mocht de school kunnen voldoen aan de uitgangspunten van het Strategisch Beleid (aantal leerlingen en het voldoen aan de inspectienormen), dan is er geen sprake van fusie.*

Aangenomen dat de GMR heeft ingestemd met het strategisch beleidsplan, dan is het alsnog de vraag of dit voor het instemmingsrecht van de MR van de TDS juridische consequenties heeft. Dit kan dan met de onderwijsjurist Mr.Dik Berkhout besproken. Er wordt in de ouderbrief door de STW ook verwezen naar inspectienormen, waarom is onduidelijk. De TDS voldeed de afgelopen jaren alle inspectienormen. De enige normen die de inspectie hanteert zijn: de kwaliteitsnormen (daar voldoet de TDS aan), financiële normen (de financiële buffer van de STW ligt ruim boven de vereiste norm) en tenslotte de STW is nog om een nadere verklaring gevraagd), de TDS zit ruim boven de opheffingsnorm van 23 leerlingen die de overheid stelt voor opheffing. Deze norm is een vrij harde. De keuzes die eerder gemaakt zijn in een strategisch beleidsplan zijn beleidskeuzes. Ze zijn per definitie niet in beton gegoten, maar gemaakt op grond van bepaalde overwegingen.

De opmerking dat er bij een kleine school te weinig professionele distantie zou bestaan is opmerkelijk. In de literatuur worden goede relaties van docenten met hun leerlingen , , ouders en de lokale gemeenschap juist als voorwaarde gezien van kwalitatief goed onderwijs. “Nine essential practices for improved outcomes: ‘Strong personal relations between students en adults. (...) Parents and community involvement¹¹.

Het valt te hopen dat de ouders, MR en bestuur komen tot een verantwoorde en voor alle betrokkenen aanvaardbaar toekomstbestendig plan van de school in Wapse. De voorwaarden zijn aanwezig.

¹¹ B.Levin. *How to change 5000 schools. A Practical and Positive Approach for Leading Change at Every Level.* Harvard Education Press. Cambridge (Mass.) 2010. P.92